

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Vispārējā pieeja migrācijai un mobilitātei””

COM(2011) 743 final

(2012/C 191/23)

Ziņotājs: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS** kgs

Līdzziņotāja: **Brenda KING** kdze

Eiropas Komisija 2011. gada 18. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Vispārējā pieeja migrācijai un mobilitātei””

COM(2011) 743 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 4. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 480 plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 25. un 26. aprīlī (2012. gada 25. aprīļa sēdē), ar 125 balsīm par, 1 balsi pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 EESK atbalsta vispārējo pieeju migrācijai un mobilitātei (VPMM), kurā imigrācijas un patvēruma politika cieši saistīta ar ES ārpolitiku.

1.2 EESK vēlas, lai ES savā ārpolitikā pilnībā apliecinātu apņemšanos rosināt starptautiskās migrācijas pasaules līmeņa pārvaldību Apvienoto Nāciju Organizācijas ietvaros, citstarp pamatojoties uz tādiem starptautiskiem juridiskiem instrumentiem kā Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, ANO Starptautiskā konvencija par visu migrējošu darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu tiesību aizsardzību (Komiteja ir ierosinājusi Eiropas Savienībai to ratificēt ⁽¹⁾), Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām un SDO konvencijas.

1.3 Komiteja aicina Eiropas Komisiju izstrādāt ziņojumu par ES notiekošajām debatēm par ANO konvenciju. Komisijai jāsaņem tās ratifikācijas priekšnosacījumi un EESK var sadarboties, izstrādājot jaunu pašiniciatīvas atzinumu.

1.4 Komiteja rosina ES ļoti aktīvi piedalīties ANO augsta līmeņa dialoga par starptautisko migrāciju un attīstību izvēršanā.

1.5 Dialogos, kurus ES risina ar trešām valstīm un kuru temats ir migrācija un mobilitāte, galvenajiem mērķiem jābūt

likumīgas un sakārtotas migrācijas veicināšanai, starptautisko patvēruma tiesību nodrošināšanai, nelegālās imigrācijas samazināšanai un cīņai pret noziedzīgajiem cilvēku tirdzniecības tīkliem.

1.6 Mobilitātes partnerības (MP), kas ir kopīgas politiskas deklarācijas, ir jāpārveido par starptautiskiem nolīgumiem. EESK uzskata, ka sarunās ar trešām valstīm ES var sniegt lielu pievienoto vērtību.

1.7 Komiteja uzsver, ka ir svarīgi sekmēt dialogu ar reģionālajām iestādēm, paplašinot spēkā esošo nolīgumu saturu un iekļaujot arī mobilitātes un migrācijas jautājumus.

1.8 Komiteja uzskata, ka ar MP jāaptver vispārējās pieejas četri pilāri: legālas migrācijas un mobilitātes organizēšana un veicināšana, nelegālas migrācijas un cilvēku tirdzniecības novēršana un samazināšana, starptautiskas aizsardzības veicināšana un patvēruma politikas ārējās dimensijas pilnveidošana, maksimāla migrācijas un mobilitātes ietekmes palielināšana attīstības jomā.

1.9 Vissvarīgākais uzdevums ir saistīts ar nolīgumiem par darbaspēka migrāciju, kuros jāpiedalās sociālajiem partneriem gan no ES, gan no trešām valstīm. Komiteja atbalsta SDO nesaistošos principus un pamatnostādnes attiecībā uz pieeju darbaspēka migrācijai ⁽²⁾ un iesaka tos ņemt vērā mobilitātes partnerībās.

⁽¹⁾ EESK 2004. gada 30. jūnija pašiniciatīvas atzinums par tematu “Starptautiskā konvencija par migrējošu darba ņēmēju tiesību aizsardzību” (ziņotājs — PARIZA CASTAÑOS), OV C 302, 7.12.2004.

⁽²⁾ SDO daudzpusējā programma attiecībā uz darbaspēka migrāciju, 2007.

1.10 Komiteja iesaka MP ietvert dzimumu perspektīvu, jo dažkārt migrantes ir mazāk aizsargātas un bieži tiek ļaunprātīgi izmantotas un cieš no galējas diskriminācijas un eksploatacijas. Migrantēm ir arī ļoti svarīga loma ekonomikas un sociālajā attīstībā izcelsmes valstī⁽³⁾.

1.11 Lai izvairītos no tā, ka migrācija negatīvi ietekmē izcelsmes valstu tautsaimniecisko un sociālo attīstību, Eiropas Savienībai īpaša uzmanība jāpievērš intelektuālā darbaspēka emigrācijas negatīvajai ietekmei un jāizveido kompensācijas mehānismi.

1.12 ES jāatbalsta diasporas organizācijas, un EESK iesaka izveidot diasporas organizāciju atbalsta dienestu.

1.13 Veicot robežkontroli un novēršot nelegālo imigrāciju, jāievēro cilvēktiesību aizsardzība. FRONTEX rīcībā jābūt lielākiem līdzekļiem un tā darbība jānovērtē Pamattiesību aģentūrai (FRA) un demokrātiski jākontrolē Eiropas Parlamentam.

1.14 ES imigrantu uzņemšanas politikai jābūt atvērtai, izmantojot vidēja termiņa pieeju, kas sniedzas tālāk par pašreizējās ekonomikas krīzes izraisīto problēmu risināšanu, un ņemot vērā demogrāfisko stāvokli. Ar darbaspēka migrāciju saistītajām procedūrām jābūt likumīgām un pārskatāmām. Tāpat jāsekmē ES un trešo valstu sociālo partneru sadarbība.

1.15 EESK uzskata, ka Eiropas un valstu tiesību aktos par imigrāciju jānodrošina līdztiesīgas attieksmes princips darba un sociālajās tiesībās. Cirkulārās imigrācijas sistēmas nedrīkst izmantot diskriminējoši, ierobežojot līdztiesīgu attieksmi.

1.16 Vienojoties par mobilitātes partnerībām, jāparedz, ka atgriešanas procedūras galvenokārt ir virzītas uz brīvprātīgu atgriešanos, paredzot arī atbalsta sistēmas⁽⁴⁾. Kad izņēmuma kārtā piemēro piespiedu repatriācijas procedūras, pilnībā jāievēro cilvēktiesības, ņemot vērā Eiropas Padomes ieteikumus⁽⁵⁾.

1.17 EESK vēlas, lai ES būtu kopēja patvēruma sistēma ar augstu tiesību aktu saskaņotības līmeni. Komiteja arī atbalsta ES sadarbību ar trešām valstīm, lai uzlabotu to patvēruma nodrošināšanas sistēmas un atbilstību starptautiskajām normām. ES nolīgumos ar trešām valstīm jāiekļauj nosacījumi, kas personām, kuras to pieprasa, garantē reālas tiesības uz starptautisko aizsardzību.

⁽³⁾ EESK izpētes atzinums "Veselība un migrācija" OV C 256, 27.10.2007.

⁽⁴⁾ Sadarbībā ar Starptautisko migrācijas organizāciju.

⁽⁵⁾ "Divdesmit pamatnostādnes piespiedu repatriācijai" CM(2005)40

1.18 Trešām valstīm, ar kurām izveido mobilitātes partnerības, ir jābūt parakstījušām Ženēvas Konvenciju par bēgļu statusu, tajās jābūt patvēruma struktūrām un tām jābūt drošām valstīm cilvēktiesību jomā. Tāpat tām jābūt ratificējušām ANO Konvenciju par starptautisko organizēto noziedzību un tās protokolus par cilvēku tirdzniecību un migrantu nelikumīgu ieviešanu⁽⁶⁾.

1.19 ES ir jāstiprina integrācijas politika, kā arī cīņa pret rasismu, ksenofobiju un diskrimināciju attiecībā uz imigrantiem un minoritātēm. Komiteja iesaka ES iestādēm aktīvāk apkarot ksenofobiju, rasismu un diskrimināciju, īpaši ja šādas uzvedības formas sekmē dalībvalstu valdības un likumdevēji⁽⁷⁾.

1.20 EESK sadarbībā ar Eiropas Komisiju arī turpmāk atbalstīs Eiropas Integrācijas foruma darbību, jo uzskata, ka turpmākajos gados integrācija būs stratēģisks uzdevums Eiropas, imigrantu izcelsmes personu un visu iedzīvotāju interesēs.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1 Paziņojums ir jauna Eiropas Komisijas iniciatīva, lai migrācijas politikā veidotu vispārīgāku pieeju, kas ir labāk saskaņota ar citām ES politikas jomām, jo īpaši ārpolitiku.

2.2 EESK šo pieeju, kurā ņemti vērā Komitejas pēdējos gados izstrādātie ierosinājumi, vērtē pozitīvi. Ar skatāmo paziņojumi ir tieši saistīti vairāki atzinumi⁽⁸⁾.

2.3 Komiteja ir ierosinājusi, ka ES jāpieņem kopēja patvēruma politika ar saskaņotiem tiesību aktiem, kā arī kopēja imigrācijas politika ar tiesību aktiem, kuros atļauta legālā imigrācija

⁽⁶⁾ 2000. gada Palermo protokoli.

⁽⁷⁾ Pamatojoties uz Eiropas Cilvēktiesību konvenciju un Pamattiesību hartu.

⁽⁸⁾ OV C 248, 25.8.2011., 135.–137. lpp., Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2011. gada 15. jūnija atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — Paziņojums par migrāciju", COM(2011) 248 galīgā redakcija; galvenais ziņotājs — Luis Miguel Pariza Castaños.

OV C 120, 16.5.2008., 82.–88. lpp., Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2007. gada 12. decembra atzinums par tematu "Migrācija un attīstība — Iespējas un problēmas" (pašiniciatīvas atzinums); ziņotājs — Sukhdev Sharma.

OV C 48, 15.2.2011., 6./13. lpp., Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2010. gada 15. septembra atzinums par tematu "Legālās imigrācijas nozīme saistībā ar demogrāfisko stāvokli" (izpētes atzinums); ziņotājs — Luis Miguel Pariza Castaños.

OV C 44, 16.2.2008., 91–102. lpp., Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2007. gada 25. oktobra atzinums par tematu "Kopienas imigrācijas un sadarbības ar izcelsmes valstīm politika attīstības veicināšanai" (pašiniciatīvas atzinums); ziņotājs — Luis Miguel Pariza Castaños.

OV C 128, 18.5.2011., 29.–35. lpp., Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2009. gada 4. novembra atzinums par tematu "Pamattiesību ievērošana Eiropas imigrācijas politikā un ar to saistītajos tiesību aktos" (pašiniciatīvas atzinums); ziņotājs — Luis Miguel Pariza Castaños.

saskaņā ar kopējām un pārredzamām procedūrām, ņemot vērā Eiropas un izcelsmes valstu intereses, kā arī pamattiesību ievērošanu.

2.4 Kopš 2006. gada iezīmējas jauna starptautiska pieeja migrācijai, īpaši saistībā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas augsta līmeņa dialogu par starptautisko migrāciju un attīstību⁽⁹⁾. EESK ir piedalījies Pasaules migrācijas un attīstības foruma starpvaldību konferencēs, kurās piedalās arī dažādas pilsoniskās sabiedrības organizācijas⁽¹⁰⁾. Komiteja rosina ES ļoti aktīvi piedalīties ANO augsta līmeņa dialoga izvērsšanā.

2.5 Pārsteidzoši ir konstatēt, ka Eiropas Savienības dalībvalstis vēl aizvien nav ratificējušas "Starptautisko konvenciju par visu migrējošo darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu tiesību aizsardzību", ko ANO Ģenerālā asambleja pieņēma 1990. gada 18. decembrī ar tās Rezolūciju 45/158 un kas stājās spēkā 2003. gada 1. jūlijā. EESK jau iepriekš pašiniciatīvas atzinumā⁽¹¹⁾ ir aicinājusi ES un dalībvalstis ratificēt minēto konvenciju. Lai sagatavotu nosacījumus ratifikācijai, Komiteja aicina Komisiju izstrādāt ziņojumu par notiekošajām debatēm un dalībvalstu nostāju.

2.6 EESK ierosina Komisijai, Parlamentam un ES Padomei ārējās politikas ietvaros sekmēt, lai tiktu izstrādāts starptautisks tiesiskais regulējums attiecībā uz migrāciju, pamatojoties uz spēkā esošajiem tiesību aktiem un jo īpaši Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, ANO Starptautisko konvenciju par visu migrējošo darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu tiesību aizsardzību, Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām. Šajā starptautiskajā tiesiskajā regulējumā arī jāietver

- Konvencija par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu,
- Starptautiskā konvencija par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu,
- Konvencija par bērna tiesībām,
- SDO konvencijas par migrējošiem darba ņēmējiem (97. un 143. konvencija),
- Konvencija Nr. 100 par vienlīdzīgu atalgojumu vīriešiem un sievietēm,
- Konvencija Nr. 189 par pienācīgu darbu tiem kurus nodarbina mājražniecībā,

⁽⁹⁾ 2006. gada 14. un 15. septembrī.

⁽¹⁰⁾ Konferencēs Briselē, Manilā un Atēnās.

⁽¹¹⁾ EESK 2004. gada 30. jūnija pašiniciatīvas atzinums par tematu "Starptautiskā konvencija par migrējošo darba ņēmēju tiesību aizsardzību" (ziņotājs — *Pariza Castaños*), OV C 302, 7.12.2004.

— SDO deklarācija par darba pamatprincipiem un pamattiesībām;

— SDO daudzpusējā programma attiecībā uz darbaspēka migrāciju;

— Durbanas deklarācija un 2001. gadā notikušās, rasisma apkarošanai veltītās ANO pasaules konferences rīcības plāns.

2.7 Pēdējo gadu gaitā tiek izstrādāta Eiropas Savienības kopējā imigrācijas un patvēruma politika, taču tiesiskie politiskie instrumenti joprojām ir nepietiekami. Dalībvalstīm ir katrā sava politika, un dažkārt tā ir pretrunā ES pieejai un līgumiem. EESK aicina visas dalībvalstis iesaistīties kopējā politikā, kas noteikta Līgumā un Stokholmas programmā.

2.8 Ir nepieciešama vidēja termiņa pieeja, jo, neraugoties uz pašreizējo ekonomikas krīzi un bezdarba paaugstināšanos, ES ir vajadzīga atvērtāka politika, lai uzņemtu jaunus strādniekus imigrantus, kā EESK to ir konstatējusi ES prezidējošās valsts Beļģijas pieprasītajā izpētes atzinumā "Legālās imigrācijas nozīme saistībā ar demogrāfisko stāvokli"⁽¹²⁾. Paziņojumā arī Eiropas Komisija pauž uzskatu, ka būs jāuzņem jauni imigranti, ņemot vērā demogrāfisko stāvokli un stāvokli darba tirgos.

2.9 EESK uzskata, ka ES jaunā posma uzdevumus nespēj risināt ar ierobežojošu un nekonsekventu migrācijas politiku, kādu dalībvalstis ir īstenojušas iepriekš. Eiropas imigrācijas politikā ir jāpārvar vecie ierobežojumi un tā jāpielāgo pašreizējām vajadzībām.

2.10 Eiropas Komisijas paziņojumā ir ierosināts veidot tādu vispārēju pieeju migrācijai un mobilitātei (VPMM), kas atbilstu plašākai un saskaņotākai politikai, kura īstenojama sadarbībā ar imigrācijas izcelsmes valstīm un tranzīta valstīm.

2.11 Paziņojuma centrālais elements un pievienotā vērtība ir MP, ko izveido Eiropas Savienība un trešās valstis vai valstu grupas no noteiktiem reģioniem, piemēram, Vidusjūras dienvidu reģiona, Austrumeiropas, ĀKK, Latīņamerikas u.c., ar kurām ES ir iedibinātas kaimiņattiecības un partnerattiecības.

2.12 Komiteja citā atzinumā⁽¹³⁾ jau ir izteikusi vairākus ierosinājumus, kas jāņem vērā MP, risinot tādus jautājumus kā elastība vīzu piešķiršanā, atvērtāki tiesību akti attiecībā uz uzņemšanu, profesionālās kvalifikācijas atzīšana, intelektuālā darbaspēka aizplūšanas novēršana un tiesības uz sociālo nodrošinājumu.

⁽¹²⁾ OV C 48, 15.2.2011., 6.-13. lpp.

⁽¹³⁾ OV C 120, 16.5.2001., 82.-88. lpp.

2.13 EESK atbalsta šo globālo pieeju, jo uzskata, ka ir jāveido ciešāka saikne starp migrācijas un mobilitātes politikas iekšējo un ārējo dimensiju. Turklāt vispārējās pieejas rīcības prioritāšu vidū ir saskaņota Eiropas Savienības imigrācijas un patvēruma politika un politika sadarbībai attīstības jomā.

2.14 Migrācija un mobilitāte ir divi dažādi jēdzieni. Attiecībā uz Eiropas Savienības ārējo robežu šķērsošanu trešo valstu valstspiederīgo mobilitāte ne vienmēr nozīmē darbaspēka imigrāciju. Lielākā daļa personu, kuras šķērso šīs robežas, to dara kā apmeklētāji, tūristi vai uzņēmējdarbības veicēji, proti, uz īsu laiku un bez migrācijas plāniem. Imigrācija ekonomisku iemeslu dēļ ir saistīta ar piekļuvi darba tirgum.

2.15 Komiteja piekrīt, ka VPMM ietvaros jāpastiprina dialogi par vīzu piešķiršanu. Dialogs par vīzām, ko ES risina ar trešām valstīm, kā arī ES kopējā vīzu politika attiecas gan uz īstermiņa uzturēšanos, gan migrāciju.

2.16 Līdz šim ir bijis vieglāk panākt vienošanās par īstermiņa vīzām, taču ir grūti panākt vienošanās par vīzām migrācijai (lai uzturētos un strādātu), un šis jautājums joprojām ir dalībvalstu pārziņā. Nesen Padomē un Parlamentā panākta vienošanās par "vienotas atļaujas" direktīvu, ar kuru paredzēs zināmu saskaņošanu tiesību aktos par uzņemšanas procedūram. Tāpat tiks pieņemti tiesību akti par īpašām migrantu kategorijām (sezonastrādnieki, darbā norīkotas personas).

2.17 Ja iepriekšējais stāvoklis saglabāsies, būs grūti attīstīt vispārējo pieeju. Pastāv risks, ka MP tikai uzlabos īstermiņa uzturēšanās pārvaldību, taču maz palīdzēs uzlabot darbaspēka migrācijas procedūras.

2.18 Migrācijas jomā spēkā esošos divpusējos nolīgumus ar trešām valstīm (kuri ietver darba ņēmēju uzņemšanu, nelegālas imigrācijas novēršanu, atpakaļuzņemšanu u.c.) ir parakstījušas dalībvalstu valdības un izcelsmes valstis. ES ir uzsākusi arī dažus izmēģinājuma projektus. EESK pauž cerību, ka vispārējās pieejas izstrāde sekmēs virzību uz ES un trešo valstu divpusējām shēmām.

2.19 EESK uzskata, ka reģionālajai dimensijai ir būtiska nozīme, tāpēc iesaka, ka VPMM jāiesaistās pastāvošajām reģionālajām iestādēm, īpaši tām, ar kurām ES ir noslēgusi asociācijas un sadarbības nolīgumus. Dažas Dienvidamerikas, Āzijas un Āfrikas reģionālās iestādes īsteno savstarpējus nolīgumus par brīvu pārvietošanos, imigrāciju un mobilitāti un, iespējams, ka tie var palīdzēt organizēt migrāciju Eiropā.

2.20 Komiteja atbalsta Komisiju attiecībā uz ģeogrāfiskajām prioritātēm un piekrīt, ka reģionālo dialogu pamatā jābūt ES kaimiņattiecību politikai, jo īpaši partnerattiecībām ar Vidusjūras dienvidu reģiona valstīm un Austrumu partnerībai. Prioritāte būtu jāpiešķir arī ES un Āfrikas partnerattiecībām un 19 Prāgas procesa valstīm. Tāpat prioritāras ir attiecības ar 27 Rabātas procesa valstīm. Tas pats attiecas uz Āfrikas raga reģionu.

2.21 EESK ierosina pastiprināt ar ĀKK valstīm risināto dialogu par migrācijas un mobilitātes jautājumiem un arī uzsākt dialogus ar Centrālamerikas un Dienvidamerikas valstīm.

Divpusējie dialogi ar kandidatvalsti Turciju un Balkānu kandidatvalstīm ir jāpastiprina. Tas pats attiecas arī uz Krieviju, Indiju un Ķīnu.

Īpašas iezīmes ir dialogiem ar ASV, Kanādu un Austrāliju.

2.22 Komisijas priekšlikumā vispārējās pieejas pamatā ir četri pīlāri:

- legālas migrācijas un mobilitātes organizēšana un veicināšana;
- nelegālas migrācijas un cilvēku tirdzniecības novēršana un samazināšana;
- starptautiskas aizsardzības veicināšana un patvēruma politikas ārējās dimensijas pilnveidošana;
- maksimāla migrācijas un mobilitātes ietekmes palielināšana attīstības jomā.

2.23 EESK piekrīt, ka, pamatojoties uz minētajiem pīlāriem, jāizstrādā vispārēja pieeja, kas būtu saskaņota ar citām politikas jomām: cilvēktiesību aizsardzību, patvēruma politiku, sadarbību attīstības jomā, cīņu ar cilvēku tirdzniecību un nelikumīgu pārvietošanu u.c.

3. Legālas migrācijas un mobilitātes organizēšana un veicināšana

3.1 Īstenojot MP ar trešām valstīm, galvenajam mērķim jābūt tādas migrācijas veicināšanai, kas ir likumīga un noris organizēti. ES sniegtajam imigrācijas piedāvājumam jābūt drošam, un procedūram jābūt pārredzamām, lai izcelsmes valstīs nostiprinātu viedokli, ka legāla migrācija ir iespējama un ka no nelikumīgām procedūram jāatsakās.

3.2 Tā kā jaunu imigrantu uzņemšana ir dalībvalstu kompetencē, pašreizējos dialogos ar trešām valstīm ir daudz ierobežojumu. Komiteja ierosina, lai dalībvalstis un Padome Eiropas Komisijai šajos jautājumos piešķirtu lielākas pilnvaras, jo ES ir liela pievienotā vērtība.

3.3 Darba ņēmēju uzņemšanu no trešām valstīm pašlaik ļoti ierobežo valstu tiesību akti. ES tiesību aktu izstrādē nākas saskarties ar daudzām politiskām grūtībām, pieņemtās direktīvas ir jātransponē valstu tiesību aktos, un par citām joprojām notiek Padomes un Parlamenta sarunas.

3.4 EESK citā atzinumā⁽¹⁴⁾ ir secinājusi, ka, ņemot vērā dažas valstu atšķirības, ES ir vajadzīgi atvērti tiesību akti, kas darbaspēka imigrāciju dara iespējamu, izmantojot likumīgus un pārredzamus piedāvājumus gan augsti kvalificētiem darba ņēmējiem, gan mazāk kvalificēta darba veicējiem. Daudziem imigrantiem būs ilgtermiņa atļaujas, bet citiem — pagaidu atļaujas. MP jāņem vērā minētais stāvoklis.

3.5 No brīža, kad imigranti atstāj izcelsmes valsti, līdz laikam, kad viņi ir iekļāvušies darbā un uzņemošās valsts sabiedrībā, uz viņiem jāattiecinā īpaši izveidotas "atbalsta" sistēmas. Atbalsta sistēmas būtu jānodrošina gan publiskajām iestādēm, gan arod biedrībām, darba devēju, diasporas un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, visā migrācijas procesā paredzot informācijas un konsultāciju sniegšanu, kā arī valodas, darba un sociālo nosacījumu, likumu un paradumu mācības.

3.6 EESK atkārtoti pauž citos atzinumos izteikto priekšlikumu uzlabot imigrējušu darba ņēmēju kvalifikācijas atzīšanas un iegūto diplomu un prasmju apstiprināšanas sistēmas, kurām jābūt iekļautām MP.

3.7 Tāpat kā iepriekšējos atzinumos, Komiteja ierosina efektīvi garantēt imigrantu sociālā nodrošinājuma tiesību pārvedamību Eiropas Savienībā un izcelsmes valstīs, tādēļ mobilitātes partnerattiecībās ir jāiekļauj sociālā nodrošinājuma jautājumi. Lai gan ES tiesību aktos par imigrāciju sociālā nodrošinājuma tiesības ir ierobežotas, daudzas problēmas var atrisināt, izmantojot minētos nolīgumus. Tas ir vēl viens iemesls, kādēļ MP būtu jāklūst par juridiski saistošiem instrumentiem.

3.8 EESK vēlas uzsvērt integrācijas politikas pasākumu nozīmi. Komiteja pauž stingru apņēmību sekmēt integrāciju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju nozīmi. Eiropas Integrācijas forums, kurš reizi sešos mēnešos tiekas EESK, ES iestādēm ir ļoti svarīgs instruments. Eiropas Integrācijas fonds ir būtisks finanšu instruments, kas jāpaplašina.

3.9 Integrācijas politika attiecas gan uz imigrantiem, gan uzņemošo sabiedrību: tā sekmē vienlīdzīgas tiesības un pienākumus un starpkultūru dialogu un etnisko un reliģisko kopienų

dialogu un ir saistīta ar pamattiesību aizsardzību un cīņu ar rasismu, ksenofobiju un diskrimināciju. Komiteja vēlas uzsvērt, ka ar ES tiesību aktiem par imigrāciju ir jānodrošina vienlīdzīga attieksme pret imigrantiem nodarbinātības un sociālajā jomā⁽¹⁵⁾.

3.10 EESK savos atzinumos ir ieteikusi ES tiesību aktos paredzēt imigrējušu darba ņēmēju darba un sociālās tiesības, lai garantētu pienācīgus darba apstākļus un novērstu darbaspēka ekspluatāciju.

3.11 Īpaši grūts stāvoklis ir imigrantiem "bez dokumentiem". Darba inspekcijai, sadarbojoties ar sociālajiem partneriem, ir jāuzrauga atbilstība darba standartiem. EESK norāda uz Vīnes aģentūras (FRA) sagatavoto ziņojumu par nelegāli imigrējušu darba ņēmēju stāvokli ES⁽¹⁶⁾.

3.12 Komiteja ir ierosinājusi grozīt nepilnīgo direktīvu par ģimeņu atkalapvienošanu. Komisija ir publicējusi zaļo grāmatu, par kuru Komiteja patlaban izstrādā atzinumu⁽¹⁷⁾.

3.13 Komiteja pauž nopietnas bažas par dažām pēdējo gadu norisēm, deklarācijām un politiskiem lēmumiem, jo eiropiešu vidū atkal izplatās sena un labi zināma slimība: ksenofobija un atstumjošs nacionālisms. Minoritātes un imigranti ir noniecinājumu, apvainojumu un agresīvas un diskriminējošas politikas upuri.

3.14 Agrāk ksenofobiju un populismu popularizēja tikai ekstrēmistiskas, bet mazākumā esošas politiskās grupas. Taču tagad dažu valstu valdības ir iekļāvušas šādu politiku savā darba kārtībā un programmās, izmantojot pret imigrantiem un mazākumtautībām vērsto politiku par ieroci vēlēšanās. EESK aicina ES iestādes novērst Eiropas darba kārtības piesārņošanu ar ksenofobiju un populismu.

4. Nelegālās migrācijas un cilvēku tirdzniecības novēršana un samazināšana

4.1 EESK piekrīt Komisijai, ka liela nozīme ir nelegālās imigrācijas novēršanai.

⁽¹⁵⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas starpkultūru dialoga gadu (2008)", OV C 185, 8.8.2006.

⁽¹⁶⁾ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras (FRA) ziņojums "Nelegālie imigranti, kurus nodarbina mājāsaimniecībā: Eiropas Savienības un tās dalībvalstu risināmie uzdevumi pamattiesību jomā" (2011. gada jūlijs) www.fra.europa.eu

⁽¹⁷⁾ Zaļā grāmata par trešo valstu valstspiederīgo, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir Eiropas Savienībā, tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu (Direktīva 2003/86/CE) un EESK atzinums par tematu "Zaļā grāmata par Eiropas Savienībā dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu (Direktīva 2003/86/EK)" – vēl nav publicēts OV.

⁽¹⁴⁾ OV C 48, 15.2.2011., 6–13. lpp.

4.2 Nedeklarēts darbs ir jāapkaro un valstu tiesību aktos efektīvi jāpiemēro direktīva par sankcijām darba devējiem, kas izmanto imigrantus, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi⁽¹⁸⁾. Imigranti, kuru statuss nav legalizēts, ir ļoti neaizsargāti pret darbaspēka ekspluatāciju un uzskatāmi par upuriem. Sociālajiem partneriem ir jārikojas kopīgi, lai, sadarbojoties ar darba inspekciju, samazinātu nelegālo darbu un darbaspēka ekspluatāciju.

4.3 Komiteja ir norādījusi⁽¹⁹⁾, ka Eiropas Savienībai ir vajadzīga uzticama, efektīva un legītīva ārējo robežu politika, kas pakļauta spēcīgai demokrātiskajai kontrolei un neatkarīgam novērtējumam. Dalībvalstīm FRONTEX aģentūrai jāpiespīr plašākas darbības pilnvaras un lielāka autonomija attiecībā uz tās rīcību un līdzekļiem (tehniskais aprīkojums).

4.4 Tomēr aģentūras koordinētie kopīgie pasākumi (un to ietekme uz pamattiesībām un Robežu kodeksā paredzētajām administratīvajām garantijām) jāpakļauj demokrātiskai kontrolei, ko veic Parlaments un Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA). Vienlaikus būtu jāveic pastāvīgs novērtējums, it īpaši attiecībā uz FRONTEX darbību un tās nolīgumiem ar trešām valstīm, kopīgo pasākumu efektivitāti un tās veikto riska analīžu kvalitāti.

4.5 EESK uzskata, ka ir būtiski, lai FRONTEX ievērotu tās pienākumus, kas saistīti ar patvēruma meklētāju piekļuvi starptautiskajai aizsardzībai un neizraidīšanas principu.

4.6 Komisija paziņojumā norāda, ka “ES nespēs piedāvāt vairāk iespēju likumīgai migrācijai un mobilitātei bez labi funkcionējošas robežkontroles, zemāka nelegālās migrācijas apjoma un efektīvākas atgriešanas politikas”⁽²⁰⁾. EESK tomēr atzīmē, ka minētie nosacījumi ir cieši saistīti.

4.7 EESK vairākos atzinumos⁽²¹⁾ jau ir norādījusi, ka pastāv nepārprotama saikne starp legālo un nelegālo imigrāciju, jo, ja nav atbilstošu, pārredzamu un elastīgu legālās imigrācijas iespēju, palielinās nelegālā imigrācija.

4.8 Lai gan lielākā daļa personu, kuras Eiropā uzturas nelikumīgi, ir ieceļojušas likumīgā veidā, citas ir noziedzības tīklu upuri. ES mobilitātes partnerattiecībās būtu jāiekļauj cīņa ar noziedzīgajiem cilvēku tirdzniecības un nelegālas ieviešanas tīkliem. Upuru aizsardzība ir jānodrošina.

⁽¹⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/52/EK (2009. gada 18. jūnijs), ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, OV L 168/24, 30.6.2009.

⁽¹⁹⁾ OV C 248, 25.8.2011., 135.-137. lpp.

⁽²⁰⁾ Paziņojuma COM(2011) 743 galīgās redakcijas [latviešu valodas versijas] 5. lpp.

⁽²¹⁾ OV C 157, 28.6.2005., 86.-91. lpp.

4.9 Dialogos ir arī jāiekļauj atgriešanas un atpakaļuzņemšanas procedūras, kuru pamatā vienmēr jābūt cilvēktiesību ievērošanai. Komiteja pauž cerību, ka Pamattiesību aģentūra (FRA) izstrādās rīcības kodeksu piespiedu repatriācijas gadījumiem, pamatojoties uz 20 piespiedu atgriešanas principiem, kurus izstrādājusi Eiropas Padomes Ministru komiteja⁽²²⁾.

4.10 Attiecībā uz nelegālo imigrantu aizturēšanu Komiteja piekrīt Komisijai, kad tā norāda, ka “būtu jāveic pasākumi, lai nodrošinātu pienācīgus dzīves apstākļus migrantu uzņemšanas centros un novērstu patvaļīgu vai beztermiņa aizturēšanu⁽²³⁾”. EESK uzskata, ka personas, kuras administratīvi ir nelikumīgā stāvoklī, nav noziedznieki, un pauž nožēlu par to, ka dažos dalībvalstu pasākumos tiek pārmērīgi izmantota atgriešanas direktīva, kura, pēc Komitejas domām, ir jāgroza, lai pienācīgi aizsargātu pamattiesības.

4.11 EESK jo īpaši nepiekrīt, ka nepilngadīgos var ievietot tajos pašos migrantu uzņemšanas centros, kur atrodas pieaugušie, jo nepilngadīgajiem ir jādzīvo atvērtā sociālā vidē un, kad vien tas iespējams, kopā ar savām ģimenēm.

4.12 Prioritārā kārtā ir jāapkaro cilvēku tirdzniecība, un šis jautājums ir jāiekļauj visos dialogos. Jāprasa, lai pirms dokumenta par mobilitātes partnerattiecībām ar ES parakstīšanas attiecīgās valstis ratificētu un savos tiesību aktos ieviestu ANO Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību un tās protokolus par cilvēku tirdzniecību un migrantu nelegālu ieviešanu.

4.13 EESK prasa, lai iestādes pastiprina cīņu ar noziedzīgajām organizācijām, kuras gūst peļņu no cilvēku tirdzniecības un migrantu nelegālas ieviešanas. Personas, kuras nonāk šajos tīklos, ir uzskatāmas par upuriem, kuri jāaizsargā.

5. Starptautiskās aizsardzības veicināšana un patvēruma politikas ārējās dimensijas pilnveidošana

5.1 Daudzkārt patvēruma meklētājiem neizdodas savu pieteikumu iesniegt Eiropas teritorijā, jo ieviestie kontroles pasākumi cīņai ar nelegālo imigrāciju viņiem neļauj nokļūt Eiropā. Tādējādi rodas acīmredzama pretruna starp pasākumiem, kas pieņemti cīņai ar nelegālo imigrāciju, un patvēruma tiesībām.

5.2 Ir jānodrošina neizraidīšanas principa ievērošana uz robežām un tas, lai visas personas, kam nepieciešama starptautiska aizsardzība, varētu iesniegt pieteikumu Eiropas Savienībā un lai to izskatītu kompetentas valstu iestādes.

⁽²²⁾ “Divdesmit pamatnostādnes piespiedu repatriācijai” CM(2005)40

⁽²³⁾ Paziņojuma COM(2011) 743 galīgās redakcijas [latviešu valodas versijas] 16. lpp.

5.3 Komiteja atbalsta Komisijas darbu, kas virzīts uz Eiropas tiesību aktu⁽²⁴⁾ par patvērumu pilnveidošanu. Minēto tiesību aktu saskaņotības līmenim jābūt augstam, ar vienotu statusu un pārskatāmām un efektīvām procedūrām. Personām, kas Eiropas Savienībā saņem aizsardzību vai ir pieprasījušas patvērumu, jānodrošina iespēja ar vienlīdzīgiem nosacījumiem iekļauties darba tirgū.

5.4 EESK arī atbalsta sadarbību ar trešām valstīm, lai pilnveidotu to patvēruma nodrošināšanas sistēmas un nostiprinātu starptautisko normu ievērošanu.

5.5 Turklāt trešām valstīm, ar kurām izveido mobilitātes partnerības, ir jābūt parakstījušām Ženēvas Konvenciju par bēgļu statusu, tajās jābūt patvēruma struktūrām un tām jābūt drošām valstīm cilvēktiesību jomā. ES jāsadarbojas ar šīm valstīm, lai uzlabotu to patvēruma sistēmas.

5.6 EESK atbalsta reģionālo aizsardzības programmu izstrādi un uzskata, ka trešo valstu patvēruma sistēmu uzlabošana nedrīkst ierobežot to patvēruma meklētāju iespējas, kuriem nepieciešams pieteikumu iesniegt kādā Eiropas valstī.

5.7 Mobilitātes partnerattiecības nedrīkst nozīmēt to, ka partnervalstis sedz visas patvēruma procedūru izmaksas saistībā ar personām, kuras ceļo caur to teritoriju. ES jāsadarbojas, izmantojot patvēruma fondus.

5.8 ES arī turpmāk jābūt uzņemšanas un patvēruma telpai un tai jāstiprina dalībvalstu solidaritāte un jāizvērs mītnes vietas maiņas programmas.

6. Migrācijas un mobilitātes ietekmes uz attīstību maksimāla palielināšana

6.1 ES jāsadarbojas, lai migrantu izcelsmes valstis visiem varētu piedāvāt pienācīga darba iespējas, tādējādi sekmējot brīvprātīgu migrāciju, jo patlaban lielākajai daļai cilvēku migrācija nav brīvprātīga izvēle. Komiteja atbalsta SDO centienus, kas virzīti uz pienācīga darba sekmēšanu.

6.2 EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir izveidojusi skaidru saikni starp augsti kvalificētu profesionāļu uzņemšanu un attīstības jomā īstenoto sadarbības politiku, kuras mērķis, citstarp, ir novērst intelektuālā darbaspēka aizplūšanu un cilvēkkapitāla zudumu izcelsmes valstīs.

⁽²⁴⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Zaļā grāmata par topošo kopējo Eiropas patvēruma sistēmu" OV C 204, 9.8.2008.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas izpētes atzinums par tematu "Kopējas Eiropas patvēruma sistēmas pievienotā vērtība patvēruma prasītājiem un Eiropas Savienības dalībvalstīm", OV C 044, 11.2.2011.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai (pārstrādāta redakcija)" OV C 024, 28.01.2012.

6.3 Taču Komiteja vēlas, lai šīs saistības būtu lielākas. Komisija norāda, ka ir nepieciešami "centieni mazināt intelektuālā darbaspēka emigrāciju", bet saistībā ar darba ņēmēju uzņemšanas politiku uzsver, ka "īpašas pūles būs nepieciešamas, lai globālajā sacensībā par talantiem piesaistītu augsti kvalificētu migrējošo darbaspēku". Abi šie mērķi daudzkārt ir pretrunīgi. Paziņojumā nav minēti "talantu" piesaistīšanas ierobežojumi, lai sasniegtu intelektuālā darbaspēka emigrācijas mazināšanas mērķi. Vienīgā atsauce par šo dilemmu ir vietā, kur tiek minēti veselības nozarē strādājošie: tiek atbalstīts PVO labas prakses kodekss un veselības nozarē strādājošo cirkulārā migrācija.

6.4 Tomēr intelektuālā darbaspēka aizplūšana notiek ne tikai veselības nozarē, tādēļ ir vajadzīgs izvērstāks labas prakses kodekss, ar kuru attiecībā uz noteiktām valstīm un noteiktām profesijām ierobežo augsti kvalificētu darbinieku pieņemšanu darbā. EESK iesaka intelektuālā darbaspēka aizplūšanu ierobežot ar MP starpniecību, lai migrācija būtu pozitīvs faktors abām pusēm.

6.5 ES ir jāizveido kompensācijas sistēmas valstīm, kuras cieš no cilvēkkapitāla zuduma migrācijas uz Eiropu dēļ. Šādai kompensācijai citstarp jāietver atbalsts izglītības sistēmām un nodarbinātības iestāžu izveidei, lai radītu darba vietas un uzlabotu darba apstākļus.

6.6 Komiteja ir ierosinājusi direktīvu par pastāvīgo iedzīvotāju statusu padarīt elastīgāku, lai nodrošinātu daudzu profesionāļu cirkulāro mobilitāti starp ES un izcelsmes valstīm, nezaudējot pastāvīgas uzturēšanās tiesības un tādējādi saglabājot un uzlabojot saiknes, kas var būt ļoti noderīgas attīstībai.

6.7 Patlaban cirkulārās migrācijas sistēmas nozīmē cilvēkkapitāla zudumu izcelsmes valstīs, jo lielākā daļa imigrācijas procesu noris neorganizēti. EESK uzskata, ka cilvēkkapitālu var pilnveidot, izmantojot labi strukturētas procedūras, kurās apvienota apmācība, kvalifikācijas piešķiršana, sociālās tiesības un darbs.

6.8 EESK tāpat kā SDO pauz bažas, ka cirkulāro imigrāciju var izmantot, lai ierobežotu darba un sociālās tiesības un liegtu pastāvīgas uzturēšanās tiesības. Tāpēc EESK iesaka attiecībā uz sezonas imigrantiem ievērot vienlīdzīga atalgojuma un vienlīdzīgu darba apstākļu principus.

6.9 EESK iepriekšējos atzinumos⁽²⁵⁾ jau ir norādījis uz diasporas organizāciju nozīmi un to lomu attīstībā. Eiropas Savienībai diasporu darbība ir jāatbalsta.

⁽²⁵⁾ OV C 120, 16.5.2008., 82.–88. lpp. un OV C 44, 16.2.2008., 91.–102. lpp.

6.10 Tāpat jāturpina iniciatīvas, kuru mērķis ir naudas pārvedumu izmaksu samazināšana un naudas pārvedumu izmantošana attīstības mērķiem. EESK atbalsta naudas pārvedumiem veltīta ikgadēja foruma izveidi un kopēja portāla izveidi.

6.11 EESK ierosina izveidot diasporu organizāciju atbalsta dienestu, kas atvieglotu visu to organizāciju koordināciju, kuras darbojas, lai veicinātu attīstību kādā valstī vai reģionā, kā arī to darbības koordināciju ar starptautiskajām sadarbības organizācijām attīstības jomā. Minētā dienesta uzdevums būtu virzīt resursus projektiem. ES ir jāatbalsta diasporu organizācijas un jāveicina pārstāvības platformu izveide.

7. Finansēšana un novērtēšana

7.1 Turpmāk plānojot finanšu instrumentus, ir jāveicina vispārējās pieejas īstenošana. Komiteja patlaban izstrādā Komisijas pieprasītu atzinumu.

7.2 EESK iesaka veikt neatkarīgu pētījumu par pašlaik spēkā esošo mobilitātes partnerību efektivitāti un ietekmi. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu nodrošināt, ka mobilitātes partnerībās ir paredzēts efektīvs novērtēšanas mehānisms.

7.3 Līdz šim noslēgtie divpusējie nolīgumi liecina, ka MP izmanto, lai sekmētu īstermiņa vīzu izsniegšanu un atpakaļuzņemšanas nolīgumus, savukārt pārējiem vispārējā pieejā iekļautajiem aspektiem veltīta mazāka vērība. MP novērtējumā ir jāņem vērā visi četri vispārējās pieejas pīlāri.

7.4 Turklāt mobilitātes partnerības, kas ir kopējas politiskas deklarācijas, parakstītājām valstīm nav juridiski saistošas, tāpēc EESK ierosina tās pārveidot par saistošiem starptautiskiem nolīgumiem.

Briselē, 2012. gada 25. aprīlī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON